

Martin Krpan

Ko prideta na Dunaj, je bilo vse mesto črno pregrnjeno; ljudje so pa klavrno lazili kakor mravlje, kadar se jim zapali mravljišče.

Krpan vpraša: „Kaj pa vam je, da vse žaluje?“

„O, Brdavs, Brdavs!“ vpije malo in veliko, možje in žene. „Ravno danes je umoril cesarjevega sina, ki ga je globoko v srce pekla sramota, da bi ne imela krona junaka pod sabo, kateri bi se ne bal velikana. Šel se je z njim skusit; ali kaj pomaga? Kakor drugim, tako njemu. Do sedaj se še nihče ni vrnil iz boja.“

Krpan veli urno pognati in tako prideta na cesarski dvor, ki pravijo, da je neki silno velik in jako lep. Tam stoji straža vedno pri vratih noč in dan, v letu in zimi, naj bo še tako mraz; in brž je zavpila o Krpanovem prihodu, kakor imajo navado, kadar se pripelja kdo cesarske rodovine. Bilo je namreč naročeno že štirinajst dni dan za dnevom, da naj se nikomur in nikoli ne oglasi, samo tačas, kadar se bo pripeljal tak in tak človek. Tako so se veselili Krpana na Dunaju. Kaj bi se ga pa ne? Presneto jim je bila huda za nohti! Ko cesar sliši vpitje, precej ve, kdo je, in teče mu naproti, pa ga pelja v gornje hrame. Čudno lepo je tam, še lepše kakor v cerkvi. Krpan je kar zija, ker se mu je vse tako grobo zdelo. Cesar ga vpraša: „Krpan z Vrha, ali me še poznaš?“ „Kaj bi vas ne,“ odgovori on, „saj ni več ko dve leti, kar sva se videla. No, vi ste še zmerom lepo zdravi, kakor se v vašem licu vidi.“ Cesar pravi: „Kaj pomaga ljubo zdravje, ko pa drugo vse narobe gre! Saj si slišal o velikanu? Sina mi je ubil, lej!“

Krpan odgovori: „Glavo mu bomo vzeli, pa je!“ Cesar ga žalostno zavrne: „Menim da, ko bi jo le mogli! Oh, ali ni ga, mislim, pod soncem junaka, da bi vzel Brdavsu glavo!“

„Zakaj ne? Slišal sem,“ pravi Krpan, „da vsi ljudje vse vedo; na vsem svetu se pa vse dobi; pa bi se ne dobil tudi junak nad Brdavs? Kakor sem uboren človek, ali tako peklensko ga bom premiksala, da se mu nikdar več ne bodo vrnile hudobne želje po Dunaju razsajati; če Bog da, da je res!“

Kdo bi bil cesarju bolj ustregel kakor te besede! Le nekaj ga je še skrbelo; zato pa tudi reče: „Da si močan, tega si mi preveril; ali

pomisli ti: on je orožja vajen iz mladih dni, ti pak si prenašal zdaj le bruse in kresilno gobo po Kranjskem: sulice in meča menda še nisi videl nikoli drugje kakor na križevem potu v cerkvi. Kako se ga boš pa lotil?“

Cesar brž veli prinesiti polič vina pa kruha in sira, rekoč: „Na, Krpan, pij in jej! Potlej pojdeva orožje izbirat.“

Krpanu se je to vele malo zdelo: polič vina takemu junaku! Pa je vendar molčal, kar je preveliko čudo. Kaj pa je hotel? Saj vendar je že slišal, da gospoda so vsi malojedni zato, ker jedo, kadar hoče in kolikor hoče kateri, zgolj dobrih jedi. Ali kmečki človek, kakor je bil Krpan, ima drugo za bregom. On tedaj použije, ko bi kvišku pogledal, ter naglo

vstane. Cesar je vse videl in, ker je bil premeten mož, tudi precej spoznal, da se morajo takemu truplu večji deleži meriti.

Ko prideta v orožnico, to je v tisto shrambo, kjer imajo orožje, namreč: sablje, meče, jeklene oklepe za na prsi, čelade in kakor se imenuje to in ono, Krpan izbira in izbira, pa kar prime, vse v rokah zdrobi, ker je bil silen človek. Cesarja skoraj obide zona, ko to vidi, vendar se stori srčnega in vpraša: „No, boš kaj kmalu izbral?“

„V čem si bom izbiral?“ odgovori Krpan. „To je sama igrača; to ni za velikana, ki se mu pravi Brdavs, pa tudi zame ne, ki mi pravite Krpan. Kje imate kaj boljšega? Veste kaj? Pokažite mi, kje je katera kovačnica!“ Pelja ga hitro sam cesar v kovačnico, ki je bila tudi na dvoru; zakaj taki imajo vso pripravo in tudi kovačnico, da je kladivo in nakovalo pri rokah, ako se konj izbosi ali če je kaj drugega treba, da se podstavi ali prekuje. Krpan vzame kos železa in najtežje kladivo, ki ga je kovač vselej z obema rokama vihtel; njemu pa je v eni roki pelo, kakor bi koso klepal.

Krpan kuje in kuje, goni meh na vse kriplje ter naredi veliko reč, ki ni bila nobenemu orožju podobna; imela je največ enakosti z mesarico. Ko to izgotovi, gre na cesarski vrt in poseka mlado, košato lipo iznad kamnite mize, kamor so hodili gospoda poleti hladiti se. Cesar, ki mu je bil vedno za petami, brž priteče in zavpije: „Krpan! I, kaj pa to delaš? Da te bes opali. Ne veš, da cesarica rajši da vse konje od hiše kakor to lipo od mize? Pa si jo posekal! Kaj bo pa zdaj?“

Krpan z Vrha pa, ne da bi se bal, odgovori: „Kar je, to je. Zakaj pa mi niste druge pokazali, če se vam ta tako smili? Kaj pa bo? Drevo je drevo! Jaz pa moram imeti les nalašč za svojo rabo, kakršnega v boju potrebujem.“ Cesar molči, ker vidi, da ne pomaga zvoniti, ko je toča že pobila; pa vendar ga je skrbelo, kako bi se izgovoril pred cesarico. Krpan tedaj naredi najprvo toporišče mesarici, potem pa obseka pol sežnja dolg ter na enem koncu jako debel kij, pa gre pred cesarja: „Orožje imam, ali konja nimam. Saj menda se ne bova peš lasala?“

1. Kako so lazili ljudje? ____ () ____
2. Kako je bilo mesto pogrnjeno? ____ ()
3. Ko je izbiral orožje, je dejal: „Kje imate kaj ____ () ____?“
4. Martin Krpan pride na ____ () ____.
5. Krpan pravi: „Kar je, () ____.“
6. Kje je bila kovačnica? ____ () ____
7. Ne pomaga zvoniti, ko je toča ____ () ____.
8. S čim je imelo orožje največ enakosti? ____ () ____
9. Kdaj so se hodili gospoda tja hladiti? () ____
10. Kako se imenuje shramba, kjer so imeli orožje? ____ () ____

Geslo ti pove, kaj Krpan poseka?

() () () () () () () () () ()
 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10